

Toimintamalli luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittämiseksi

Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden tulevaisuustyöryhmä

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIET
MINISTRY OF EMPLOYMENT AND THE ECONOMY

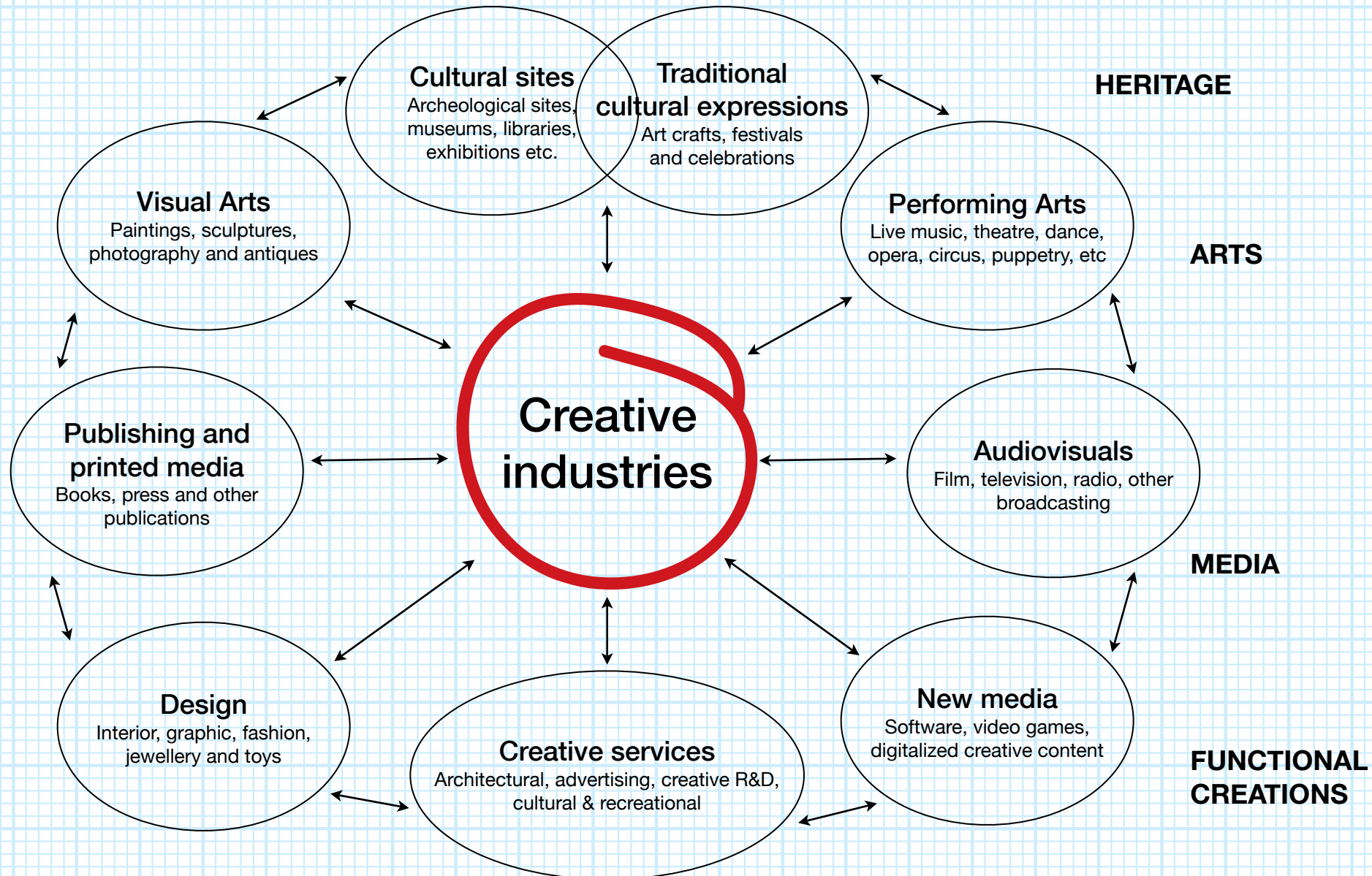
Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

Esitys on syntynyt suomalaisten luovien alojen yritysten ja luovan talouden toimijoiden yhteisen työn pohjalta.

Luovat toimialat UNCTADin luokituksen mukaan:

Esityksen kohteena on luova talous.

A red scribble consisting of several overlapping, horizontal strokes, located below the underlined text 'luova talous'.

Luovalla taloudella tarkoitetaan luovien alojen kansantalouteen suoranaisesti vaikuttavaa osaa.

Luova talous laajenee siis luovien alojen ulkopuolelle (esim. lisäarvon tuottaminen designin avulla).

Taustaa:

YK:n kaupan ja kehityksen järjestö UNCTAD:in Creative Economy Report 2010 mukaan luovien tuotteiden ja palveluiden viennin arvo kasvoi vuonna 2008 maailmanlaajuisesti 592 miljardiin US\$, mikä oli lähes 11% enemmän kuin vuonna 2007, vaikka koko kansainvälinen kauppa supistui samana aikana 12%.

Suomessa on tähän mennessä mitattu kulttuurin toimialojen tuottamaa arvonlisäystä, työllisyyttä ja kulutusta Tilastokeskuksen tuottamalla kulttuuritilinpöydällä. Se on osa luovien tuotteiden ja palveluiden tuotannosta. Se ei sisällä toistaiseksi luovan osaamisen tuottamaa arvonlisäystä ja työllistävyyttä muilla toimialoilla.

Kulttuurialojen tuottama arvonlisäys Suomessa oli vuonna 2008 noin 5,1 miljardia euroa (3,2 %). Se oli suurempi kuin matkailun, alkutuotannon toimialojen, majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä massan ja paperin valmistuksen.

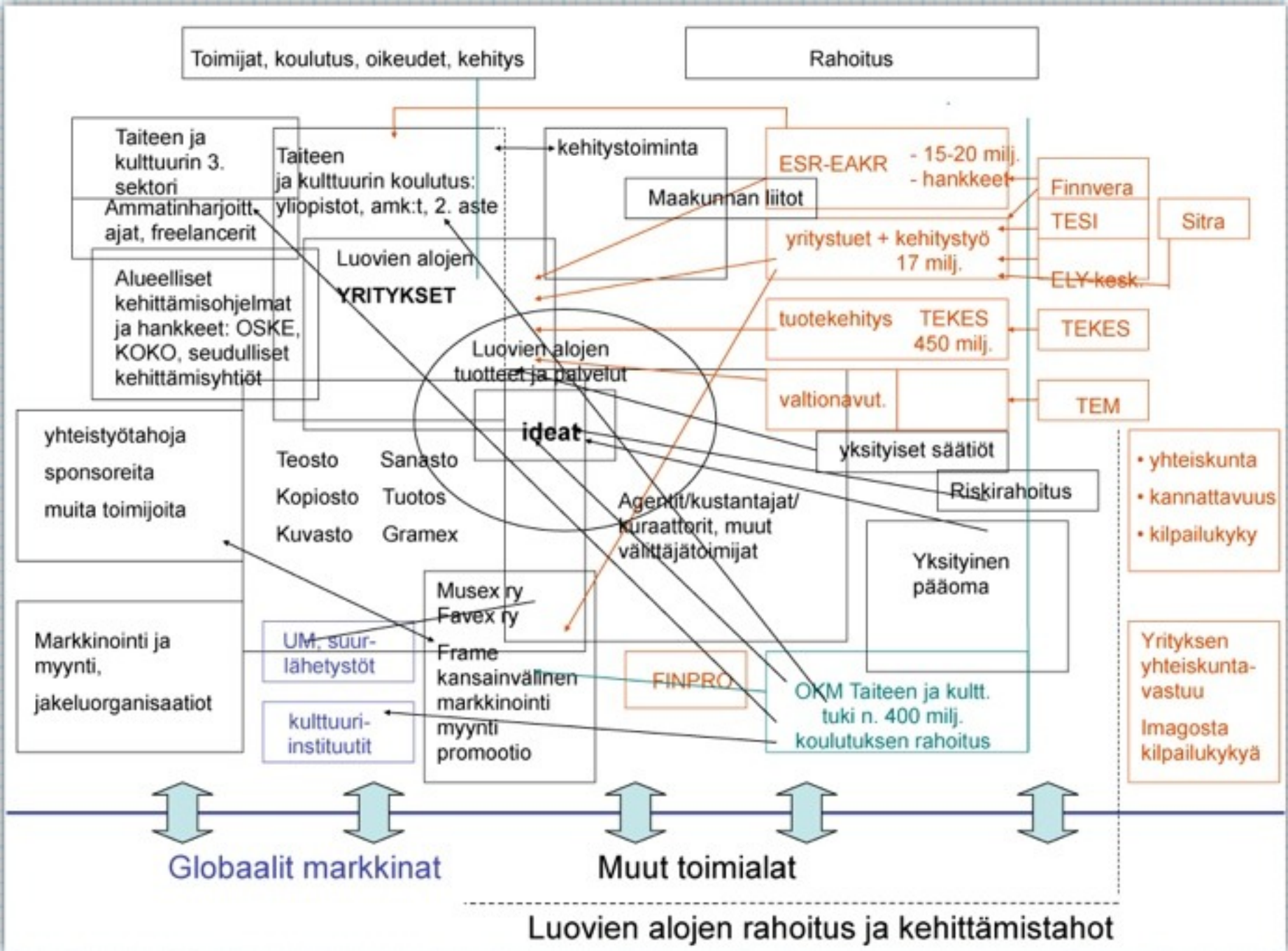
Kulttuurin arvonlisäyksestä merkittävä osuus (1,7 %) syntyy joukkoviestinnän alueella.

Kulttuurin toimialoilla työskenteli vuonna 2008 108 000 henkilöä (4,28 %) Kulttuurin ja joukkoviestinnän alalla toimii yli 15 000 yritystä

Suomalaiset kotitalouden kuluttivat vuonna 2008 kulttuuriin ja joukkoviestintään 6,6 miljardia euroa (7 %) Yksi nopeimmin kasvava ala on peliteollisuus, jonka liikevaihto oli vuonna 2010 noin 100 M €. Arvioiden mukaan se voi kaksinkertaistua jo vuonna 2011.

Miksi tätä esitystä tarvitaan?

**Alan keskeisen ongelman voi
havainnollistaa esittämällä, miltä luovan
talouden ja kulttuuriyrittäjyyden
kehittämisyjärjestelmä näyttää tänään:**

Tilanteen ongelmallisuutta lisää se, että monet luovan talouden hankkeet ovat enenevässä määrin raja-aitoja ylittäviä.

Ne muuttuvat kaiken aikaa moniulotteisemmiksi ja vaikeaselkoisemmiksi ja vaativat järjestelmiltä joustavuutta.

Suomalaisen luovan talouden kehityksen suurimpia haasteita ovat mm.

Yrityspalvelujärjestelmä ei pysty vastaamaan nopeasti kehittyvillä toimialoilla toimivien yritysten kohtaamiin haasteisiin

- Yritystoiminnan kehittäminen on järjestelmä-, ei toimintakeskeistä
- Järjestelmä on hajanainen, vaikeaselkoinen ja tehoton
- Järjestelmä ei tunnista immateriaalisen tuotannon ja ansaintalogiikan erityispiirteitä
- Järjestelmä keskittyy liikaa arvoketjun alkupäähän (tuotanto) ja liian vähän loppupäähän (tuotteistaminen, jakelu, markkinointi)

Talouden rakennemuutos haastaa myös yritykset

- Yritysten keskikoko on pieni ja liiketoimintaosaaminen puutteellista, yrityspalvelujärjestelmä on suunnattu suuremmille ja kehittyneemmille yrityksille
- Yritysten kasvukyky ja -halu on vähäinen
- Luovien alojen tuotteiden ja palveluiden tuottajat eivät pysty pitämään tekijänoikeuksiaan itsellään jolloin arvonnisäys ja jalostusaste jää alhaiseksi
- Yritykset eivät ole riittävästi läsnä kansainvälisissä arvoketjuissa ja yritysten toimintatavat ovat liian kansallisia

Rahoituksen kohdistumisessa on suuria ongelmia

- Rahoitusjärjestelmä ei mukaudu toimintaympäristön muutoksiin
- Julkinen ja yksityinen rahoitus eivät tue toisiaan
- Yksityistä rahaa ei houkutella riittävästi
- Yritykset eivät kykene säilyttämään omia tekijänoikeuksiaan, aineeton pääoma ei käy vakuutena

Nykytilanteessa hyvää

Suomalaisen luovien alojen yritysten ja luovan talouden kehityksen mahdollisuuksia ovat mm.

- Koko maassa on positiivinen pakko muutokseen perinteisten toimialojen ansaintamallien murtuessa. Rakenteiden muuttuminen ja sen luomat tarpeet on ymmärretty laajasti
- Suomalainen luova ala on suhteellisen yksimielinen muutoksen suunnasta
- Rakenteita on jo kehitetty oikeaan suuntaan ja luotu toimivia uusia toimintatapoja ja palveluita kuten Jalostamot, Luova Suomi, luovien alojen vienninedistämis- ja kehityspalveluorganisaatiot
- Suomessa on vahva kansallinen panostus kulttuurin perustaan
- Luovien alojen yrittäjiä on paljon. Se on haaste mutta myös mahdollisuus.
- Meillä on jo kansainvälisiä menestystarinoita ja hyvä maine
- Aineettomiin oikeuksiin perustuvat alat ja palvelut ovat kasvussa kaikkialla maailmassa
- Luovan talouden logiikka sopii Suomen kaltaiselle maalle: luovuutta ei voi kopioida

Esityksen keskeiset tavoitteet

Lisätä merkittävästi luovan talouden ja kulttuurin kansantaloudellista vaikuttavuutta

- Hyödyntää Suomen merkittävää panostusta luovaan talouteen nykyistä tehokkaammin
- Luoda merkittävää lisäarvoa kansantaloudelle ja lisätä työllisyyttä luovaa osaamista hyödyntäen

Edistää kasvuyrittäjyyttä ja kansainvälistymistä kaikilla toimialoilla

- Vahvistaa luovien alojen yritysten liiketoimintaa, osaamista ja niiden työllistävää vaikutusta

Kehittää uusia toimintamalleja vastaamaan paremmin yritysten tarpeita nopeasti kehittyvillä aloilla

- Vahvistaa luovan talouden tarpeisiin soveltuvia verkostomaisia, poikkitoimialaisia toimintamalleja
- Kiihdyttää luovien alojen ja muiden toimialojen yritysten välistä liiketoimintaa, synnyttää uusia ekosysteemejä

Tunnistaa luovan talouden yritysten tarpeet muuttuneissa talous- ja tuotantorakenteissa

- Luoda uusia palveluja luovan talouden yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistämiseksi
- Yksinkertaistaa palvelupolkuja ja tehostaa yrityspalvelujärjestelmän toimintaa ja tuottavuutta
- Helpottaa yritysten ja palvelujärjestelmän välistä dialogia

Nostaa luovien alojen yritysten tuotteiden arvoa ja luovan työn jalostusastetta

- Muuttaa kirjanpidon arvostusperiaatteita hyödyntämään aineetonta pääomaa
- Verotuksen huomioiminen, verokohtelu

Lisätä pääomasijoitusten määrää luovilla aloilla

Esitys

käytännössä

A thick, red, hand-drawn brushstroke underline that spans the width of the word 'käytännössä' and extends slightly beyond its left and right edges.

UNO

Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden työryhmän esitys:

Alan rakenteiden muuttaminen ei tapahdu hetkessä vaan vaatii asteittaisen prosessin, joka on käynnistettävä välittömästi

Prosessin seurauksena Suomeen luodaan maailman huippua oleva järjestelmä luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden toimintaedellytysten parantamiseksi

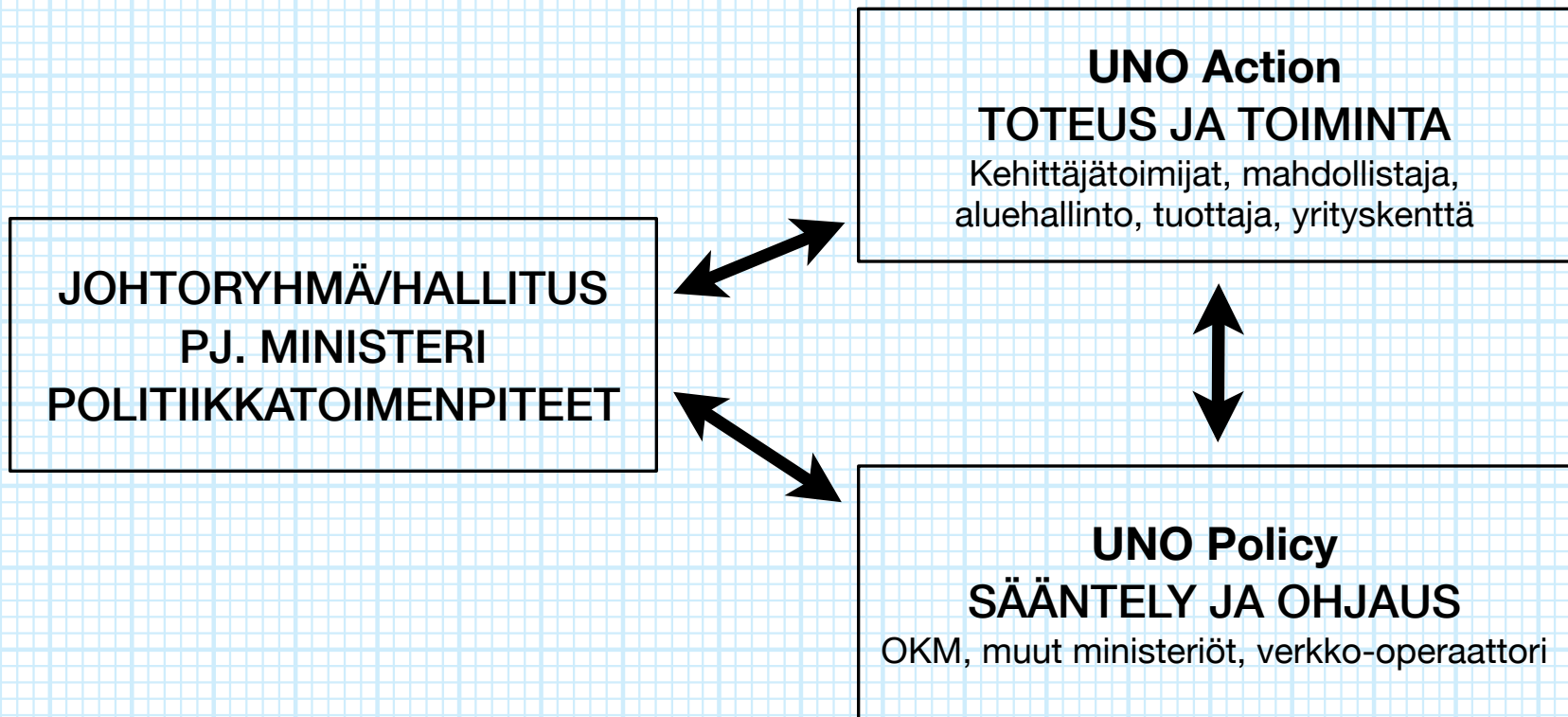
Prosessissa nykyistä yritysten kannalta vaikeaa ja monimutkaista järjestelmää selkeytetään asteittain yksinkertaisemmalla kahden toimijan mallilla:

- **UNO Action** generoi rahoitusta luovan talouden yritysten tarpeisiin, yksinkertaistaa yrityksille suunnattuja palveluja ja rakenteita sekä pilotoi uusia toimintamalleja luovan talouden ja kulttuurin kentällä
- Ministeriöiden sisällä ja välillä toimii **UNO Policy**, joka varmistaa strategisen ohjauksen ja koordinaation korvaten hankekohtaiset rakenteet ja osallistuu rohkeaan uudistustyöhön

Tämä ei tarkoita kaikkien toimijoiden lakkauttamista, mutta mallin tarkoituksena on yksinkertaistaa nykyjärjestelmää voimakkaasti vuoteen 2015 mennessä

Malliin siirtyminen alkaa välittömästi. Se ei vaadi erityisen työryhmän asettamista.

Kaksinapainen toimintamalli luovan talouden ja uudistumisen vauhdittamiseksi:

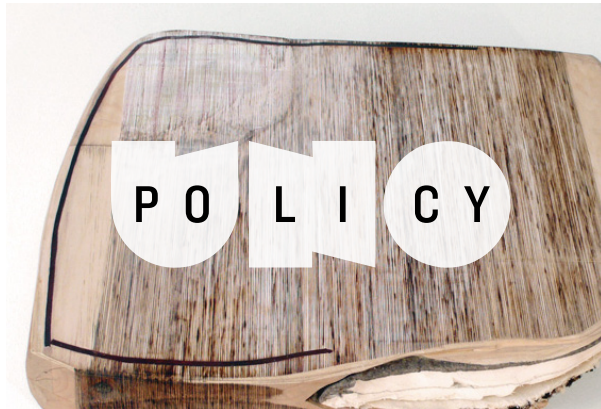

**UNO on oma
itsenäinen
toimija ja
brändi.**

UINO

ACTION

A

C

T

I

O

N

UNO Action käynnistää, edistää ja toteuttaa muutosprosessia, jonka tehtävänä on:

Luovien alojen ja muiden toimialojen liiketoiminnan yhteisten ekosysteemien synnyttäminen

- Yritysten linkittäminen toimialarajojen yli uuden liiketoiminnan synnyttämiseksi ja kilpailukyvyyn vahvistamiseksi
- Kommunikaation parantaminen julkishallinnon ja luovien alojen kentän välillä sekä jatkuvan ja luontevan keskustelun ylläpito
- Luovan talouden kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden koordinointi ja toteuttaminen

Nykyjärjestelmän radikaali yksinkertaistaminen

- Luovien alojen toimijoiden osaamisen kehittäminen, erityiskohteena kärkiyritysten liiketoimintaosaamisen ja liikevaihdon sekä kannattavuuden kasvattaminen

Alan yritysten osaamisen kehittäminen

Rahoituksen generointi keskeisiin kohteisiin / toimintamalleihin

- Nykyisen rahoituksen järkevämpi strukturointi
- rahoitus- ja neuvontapalveluiden kehittäminen ja tuottaminen

Tutkimus- ja selvitystoiminta sekä ennakointi ja visiointi

- Kartoitus ja analyysi jo olemassa olevasta tiedosta luovan talouden näkökulmasta
- Luovan talouden tietopohjan lisääminen ja mielipidevaikuttaminen
- Uudenlaisen, kunnianhimoisen ajattelun tuominen

UNO ACTION / organisaatio

- UNO Actionilla on pysyvä n. 15 hengen organisaatio, jonka tukena toimii tehokas alueellinen verkosto
- UNO Actionilla ja sen verkostolla on vahva ja selkeä oma identiteetti ja uskottava brändi
- UNO Action kehittää uusia toimintamalleja ja vie läpi muutosprosesseja. Sen toiminta on dynaamista ja periaatteisiin kuuluvat avoimuus, selkeys ja helppokäyttöisyys.
- UNO Actioniin haetaan yrityskehittämisen arvostamaa osaamista
- UNO Action sijoitetaan joko olemassa olevaan, mutta tarkoitusta varten muokattavaan organisaatioon tai sitä varten perustetaan uusi toimija.
- Toiminta on valtakunnallista ja sen piiriin kuuluvat myös alueelliset toimijat mm. ELYjen ja seudullisten yrityspalveluiden kautta

P O

L I

C Y

Valtioneuvostotasolla toimii poikkihallinnollinen UNO Policy, jolla on riittävä status ja resurssit toteuttaa tarvittavia muutoksia

Tällä toimijalla on seuraavat tehtävät:

- Olla ennakkoluulottomasti luomassa uusia poliittisia aloitteita ja käynnistämässä tarvittavia muutoksia yhdessä eri toimijoiden kanssa
 - Tukea UNO Actionia luovan talouden kehittymistä estävien pullonkaulojen tunnistamisessa ja purkamisessa
 - Välittää UNO Actionin viestit hallintoon ja hallinnon viestin UNO Actionille
 - Koordinoida luovan talouden hankkeita eri konsernitoimijoiden ja hallinnonalojen kanssa
-
- UNO Policy on kevyt organisaatio, joka toimii eri hallinnonalojen välillä
 - Organisaatiossa on jäseniä TEM-konsernista, opetus- ja kulttuuri-ministeriöstä sekä muilta hallinnonaloilta
 - Sen jäsenet toimivat edelleen omissa tehtävissään omassa organisaatiossaan, mutta osallistuvat UNO Policyn toimintaan tulosvastuulla

Koordinointi: UNO Policyn ja UNO Actionin johtoryhmä

Molempia toimijoita johtaa johtoryhmä, joka koostuu luovan talouden kentällä aktiivisesti toimivista toimijoista sekä eri hallinnonalojen asiantuntijoista

Johtoryhmän vetovastuu on ministeritasolla

Johtoryhmän tehtävät:

- ohjata sekä Uno Actionin ja Uno Policyn toimintaa
- päättää Uno Policylle annettavista toimeksiannoista
- toimii Uno Actionin hallituksena ja sisällöllisenä ohjaajana
- vaikuttaa suomalaiseen luovan talouden ilmapiiriin proaktiivisesti

UNO-konseptin rahoituksesta

UNO Action toimii luovan talouden kehittämiseen suunnatun rahoituksen uudistajana, kehittäjänä ja koordinaattorina.

UNO Action tukee mm. riippumattomalla asiantuntijuudella muiden rahoittajien pyrkimyksiä tarjota sopivia rahoitusinstrumentteja luovan talouden yrityksille

UNO Actionilla on myös omaa rahaa uudenlaisten rahoitusinstrumenttien pilotointiin.

UNO konseptiin ohjattu rahoitus

Vuositason kustannukset

- TEM valtionapu 1 milj. momentti 32.20.41
- OKM valtionapu 1 milj.
- ESR, EAKR, TEKES, EU jne hankerahoitus 5 milj.

3-5 vuotisen periodin kustannukset

- **ELY-keskukset, 3 milj. (neuvonta)**
jo käynnissä oleva Jalostamo-neuvonta, asiantuntijapalvelut, koulutuspalvelut, UNO tukee asiantuntijuuden kehittämisessä
- **TEKES ohjelmärahoitus 20 milj.**
Tekes-ohjelma yritysverkostojen hankkeille, erityinen aktivointi luovan osaamisen hyödyntämiselle kaikilla toimialoilla, UNO toimii ohjelmakoordinaattorina, tukien myöntö Tekesissä; lisäksi kehitetään uusia tukimuotoja, esim. pientuet
- **Finnvera pääomärahoitus 20 milj.**
Luovien alojen julkinen pääomasijoitusrahasto, UNO mukana rahaston sijoitusneuvostossa

Kustannusarvio, UNO-brändi

Kokonaiskustannusarvio

- Action Henkilöstökulut, tilat, laitteet 1,5 milj. €/v
- Action Ostopalvelut: pilotit, selvitykset 1,5 milj. € /v
- Action Hanketoiminta, mm kasvu – ja kansainvälistyminen, 4 milj. / v
- ELYt Ostopalvelut: neuvonta, asiantuntijapalvelut, koulutus, 3 milj. € / 3-5 vuotta
- Tekes / Action Yrityskehityshankkeet (innovaatiosetelit, demorahoitus), 20 milj. / 3-5 vuotta
- Finnvera Pääomarahaus 20 milj. / 3-5 vuotta

Olellnaiset asiat

- Avainrekrytoinnit – Niiden on nautittava arvostusta kasvuyritysten ja muiden toimijoiden keskuudessa
- Yksinkertaistaminen - Muutosten seurauksena luovan talouden toimintaympäristö yksinkertaistuu, ei monimutkaistu
- Rahoitus - Luovien alojen käytettävissä oleva rahoitus kasvaa ja kohdentuu tehokkaammin
- Prosessin ymmärtäminen – kyseessä on vasta lähtölaukaus. Muutosprosessi on kivulias mutta luovien alojen yritystoiminnan toimintaympäristöä parantava.
- Yhteistyö – muutos vaatii rohkeaa ja ennakkoluulotonta yhteisen hiileen puhaltamista

Next Steps:

- **Tavoitteena**
 - Hallituksen periaatepäätös toimintamallin käynnistämisestä, käsittely hallituksen iltakoulussa ja/tai
 - Hallitusohjelmakirjaus
- **Toiminnan käynnistäminen vuoden 2011 aikana**
- **Johtoryhmän nimeäminen**
- **UNO Policyn nimeäminen**
- **UNO Actionin liiketoimintasuunnitelman laatiminen**
- **Rahoituspäätökset**
- **UNO Actionin perustaminen**

Esityksen visio:

**Vuonna 2015 Suomi on
maailman edistyksellisimmän
muuttanut kansantalouttaan
hyödyntämään luovan
talouden mahdollisuuksia.**

Työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö asettivat työryhmän 25.10.2010

PUHEENJOHTAJA: tuottaja **Saku Tuominen**

JÄSENET: maakuntajohtaja **Pertti Rajala**, kulttuurijohtaja **Marjatta Eväsoja**, yksikön päällikkö **Jaakko Pesola**, teknologiajohtaja **Janne Viemerö**, ohjelmajohtaja **Anu Perttunen**, erityisasiantuntija **Ditte Winqvist**, johtaja **Paulina Ahokas**, toimitusjohtaja **Mikko Kalhama**, hallituksen puheenjohtaja **Tanu-Matti Tuominen**, johtaja **Jukka Viitasaari**, johtava dekaani **Helena Hyvönen**, professori **Saara Taalas**, toimitusjohtaja **Marko Röhr**, toimitusjohtaja **Outi Raatikainen**, toimitusjohtaja **Mikael Hed**

PÄÄSIHTEERISTÖ: hankepäällikkö **Petra Tarjanne**, aluekehitysjohtaja **Janne Antikainen**, kulttuuriasianneuvos **Kirsi Kaunisharju**, neuvotteleva virkamies **Kimmo Aulake**

SIHTEERI: hankesuunnittelija **Juho Jokinen**

Työryhmä luovutti raporttinsa ministereille 23.3.2011